

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Ольга Іваницька

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ

*Тестові завдання
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
(спеціальність 052 Політологія)*

Вінниця
2023

УДК 327 (091):32-02721 (079.1)

I-19

Затверджено вченою радою факультету інформаційних і прикладних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 052 Політологія

Автор:

Іваницька Ольга Павлівна, д-р іст. наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Чальцева Олена Михайлівна, д-р політ. наук, професор кафедри політології і державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Прямухіна Наталія Валентинівна, д-р економ. наук, професор кафедри політології і державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Іваницька О. П.

I-19 Історія міжнародних відносин та політичних вчень. Тестові завдання для здобувачів вищої освіти СО «Бакалавр» (спеціальність 052 Політологія). Вінниця, 2023. 28 с.

Методичний посібник «Тестові завдання» з курсу «Історія міжнародних відносин та політичних вчень» охоплює період з часу завершення Другої світової війни до руйнації СРСР та біполярної системи міжнародних відносин (1990-ті роки). Він включає 10 провідних тем навчального курсу. Тестування є зручним та оперативним методом контролю та оцінки якості підготовки політологів у закладі вищої освіти, його запровадження істотно підвищує мотивацію навчання та зацікавленість здобувачів вищої освіти. Використано такі види тестування: навчальне, діагностичне, контрольне.

УДК 327 (091):32-02721 (079.1)

© Іваницька О. П., 2023

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023

ЗМІСТ

Передмова	4
Теми та зміст лекційних і практичних занять	8
Назви тем курсу та тестові завдання до них.....	11
Література для підготовки тестових завдань з курсу	26

ПЕРЕДМОВА

Друга половина ХХ століття позначена планетарними зрушеннями у політичному, економічному й культурному житті всіх країн і народів, так само, як і у міжнародних відносинах. Посібник покликаний допомогти студентам розібратися у складному спектрі подій, які складають зміст історичного розвитку західної та східної цивілізацій у новітній час (у другій половині 1940-х – 1990-х роках).

Як відомо, наприкінці ХХ століття відбувся новий раунд радикальних глобальних трансформацій. Ми зробимо спробу з'ясувати їх сутність через призму міжнародних відносин. Бельгійський учений А. Самюель вважає, що людство тоді вступило в «новий міжнародний світ». Швидкість і глибина змін, які спостерігаються, мають, як мінімум, три головні наслідки. По-перше, відбувся перехід від біполярного світу до комплексного, багатопольярного. По-друге, цей перехідний світ став непередбачуваним, і в ньому вже неможливе вирішення питань міжнародної безпеки старими військово-силовими методами. По-третє, надзвичайно важливого значення в сучасному світі, зокрема і у сфері світової політики, відіграють інформаційні технології, що дало змогу охарактеризувати сучасне суспільство як інформаційне. Ці наслідки можна звести до одного висновку: відбувається реструктурування всього світового політичного простору, а отже, закономірності міжнародних відносин хоча і зберігаються, але набувають нових рис і часто розглядаються у вигляді універсальних закономірностей або тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин.

Підсумувавши різні погляди (Ж.-Б. Дюрозеля, Р. Арона, Г. Моргентау), погодимося з професором П. Циганковим з приводу головних закономірностей повоєнних міжнародних відносин: 1) головними дійовими особами міжнародних відносин є держави, а формами їх міжнародної діяльності – дипломатія, війна, стратегія. Зауважимо, що кількість «акторів» на міжнародній «сцені» значно більша, і часто вони відіграють не меншу, а навіть і більш помітну від держав роль; 2) державна політика має два взаємопов'язані різновиди – внутрішній і зовнішній (або міжнародний); 3) основою всіх дій держав на міжнародній арені виступають національні інтереси, елементами яких є безпека, виживання і суверенітет; 4) міжнародні відносини – це силова взаємодія держав, де перевага належить наймогутнішим або великим державам; 5) залежно від розподілу могутності між великими державами баланс сил може набувати різних конфігурацій – «європейський концерт», біполярний, однополюсний та ін. Це п'ять основних закономірностей, сформульованих у межах державно-центричної парадигми міжнародних відносин.

Стосовно універсальних або найбільш загальних закономірностей глобальних відносин, то вони повинні відповідати критеріям просторово-часового та структурно-функціонального характеру. Це означає таке. По-перше, їх дія має

стосуватися не лише певних регіонів, а світу загалом. По-друге, вони повинні спостерігатися як в історичній ретроспективі, так і в сучасний період розвитку міжнародних відносин, а також не виключатися в майбутньому. По-третє, вони мають охоплювати всіх учасників міжнародних відносин і всі сфери суспільного життя. Отже, можна виділити дві основні універсальні закономірності або дві провідні тенденції в розвитку сучасних міжнародних відносин. До них належать глобалізація та фрагментація міжнародних відносин, становлення єдиного, цілісного світу і все нові форми його розколу. Ці універсальні закономірності є діалектично протилежними сторонами однієї внутрішньо суперечливої тенденції – зростання взаємозалежності сучасного світу і її проявів у сфері міжнародних відносин.

Однак якщо поглибити розуміння глобальних політичних тенденцій, причому не тільки з погляду теорії міжнародних відносин, але й соціології міжнародних відносин, яка ґрунтується на вивченні способів впливу держави на суспільство і дослідженні механізмів впливу соціальних спільнот та інститутів на державу і політичний порядок загалом, то можна урізноманітнити та розширити коло тенденцій міжнародних відносин у сучасному світі.

Серед них назвемо такі. По-перше, це тенденція до розмивання кордонів між внутрішньою і зовнішньою політикою. Висновок про прозорість кордонів між ними разом із висновком про втрату державами монополії на роль зверхувача долі міжнародної політики відіграв вирішальну роль у становленні транснаціоналізму як теоретичного напрямку у вивченні міжнародних відносин. По-друге, тенденція, спрямована на демократизацію як міжнародних відносин, так і внутрішньополітичних процесів. Вона спостерігається у всіх країнах незалежно від типу їх політичного режиму. Глобального поширення набуває явище інтенсивної політизації мас, які повсюдно вимагають доступу до інформації, участі у прийнятті політичних рішень, покращення свого матеріального становища і якості життя. По-третє, тенденція, пов'язана з розширенням складу і збільшенням багатоманітності політичних акторів. Тільки за останні 50 років кількість держав-членів ООН зросла з 60 до 198. Водночас разом з державами зростає кількість і неоднорідність інших дієвих осіб на міжнародній арені. Серед них – регіональні адміністрації, сепаратистські сили, релігійні рухи, незалежні профспілки, екологічні партії, транснаціональні корпорації, політичні об'єднання, нарешті, міжнародні організації. Внаслідок цього виникають контури нової, «пост міжнародної» політики. По-четверте, тенденція, яка стосується змін у сутності загроз міжнародному миру і розширення поняття безпеки. Дж. Розенау зазначає, що світ «постміжнародної політики» характеризується хаотичністю і непередбачуваністю, спотворенням ідентичності, переорієнтацією традиційних зв'язків, авторитету і лояльності. Інакше кажучи, збільшення кількості учасників вносить у систему міжнародних відносин велику невпевненість, тому забезпечення воєнної безпеки держав про-

довжує залишатися актуальним завданням. Причому до нього додаються виклики, пов'язані зі зростанням ставок у сфері економічного змагання, проблемами тероризму, екології. Все це ставить на порядок денний питання про зміну структури та формату роботи насамперед ООН. По-п'яте, тенденцію до посилення у міжнародних відносинах ролі та значення глобалізаційних факторів. Впродовж останніх десятиріч вибудувався стійкий синонімічний ряд, який виражає цей феномен – глобалізація (універсалізація в межах всього світу), глобалізм (стиль мислення у планетарному масштабі), Римський клуб (організація, покликана вивчати глобальні процеси та давати рекомендації з мінімізації як викликаних ними, так і можливих ризиків), Давос (місто у Швейцарії, де щорічно збираються представники світової політичної, бізнесової, інтелектуальної, культурної еліти) тощо.

Нарешті, спостерігається ще одна важлива тенденція, спрямована на виявлення феномену економічної, соціальної, політичної інтеграції та дезінтеграції, які спостерігаються сьогодні практично в усіх регіонах світу. Прикладом можуть слугувати, з одного боку, процеси «об'єднання Європи», а з другого, процеси розпаду на просторі колишнього СРСР і світу соціалізму взагалі. Теоретики й аналітики міжнародних відносин правомірно звертають увагу на те, що формування цілісного світу супроводжується не тільки інтеграційними процесами, але й створює умови для виключення, відкидання на периферію всіх, хто не здатний включитися до міжнародних взаємозв'язків і справляти вплив на їх розвиток.

Взагалі проблема закономірностей, як і законів міжнародних відносин, залишається дискусійною в науці про міжнародні відносини, що, зокрема, пов'язано і з її відставанням в осмисленні глобальних міжнародних політичних тенденцій. Це пояснюється насамперед специфікою цієї сфери суспільних відносин, де особливо важко виявити повторюваність тих або інших подій і процесів. Тому основні риси як законів, так і закономірностей, проявляються у їх відносному, ймовірному, стохастичному, минушому характері.

Мета вивчення навчальної дисципліни – на основі класичних і нових теоретичних підходів визначити основні характеристики світової політики і міжнародних відносин з урахуванням сучасних тенденцій світового політичного процесу.

За результатами вивчення дисципліни формуються загальні, фахові компетентності здобувачів вищої освіти: знання предметної області та розуміння професійної діяльності; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей; розуміння ключових принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн і регіонів; засвоєння базових особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, істо-

ричного та соціокультурного контексту функціонування та взаємодії; здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні; розуміння базових особливостей створення іміджу (як персонального, так і політичних і неполітичних інститутів) та основ брендингу територій; розуміння ключових індикаторів втілення інформаційно-комунікаційної стратегії для державних та недержавних організацій з врахуванням необхідності забезпечення національної безпеки України.

Організація та оцінювання навчання визначена «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів – розв’язання тестів, кейсів, прикладні завдання – спрямовані на засвоєння методів, методик, доведення чи спростування гіпотез, здійснення аудиту (територій), написання аналітичних записок і сценаріїв розвитку, використання багатовекторного аналізу, різних практик тощо. Екзамен не є обов’язковою формою підсумкового контролю через можливість здобувачів отримати 100 балів протягом семестру сумарно за всі види навчальної діяльності. За кожен з двох модулів здобувач може отримати по 50 балів, що є середнім арифметичним значенням балів, отриманих протягом кожного модулю за кожний вид роботи.

Організація навчання за дисципліною відбувається в таких форматах:

- 1) аудиторні заняття (лекції, практичні заняття);
- 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою платформи Google Classroom: <https://classroom.google.com/>

У тестових завданнях передбачаються різні типи. Перший із них має на меті оцінити рівень знань щодо конкретних фактів (дат, назв, імен, подій тощо). Другий – оцінити рівень знань щодо практичного застосування (методик, етапів послідовності, складових частин, хронології подій тощо).

На кожен тест необхідно дати одну правильну відповідь із чотирьох запропонованих альтернативних варіантів. Кожна правильна відповідь дає можливість отримати один бал. Неправильний вибір варіанта відповіді – 0 балів.

ТЕМИ ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Системи міжнародних відносин: історичний розвиток Системність у міжнародних відносинах

Системність у міжнародних відносинах: хронологічні межі та основні базові принципи. Вестфальська система міжнародних відносин, основні характеристики, періодизація. Особливості Віденської міжнародної системи, проблеми періодизації. Проблема перебудови міжнародних відносин після Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система, її характеристики та хронологічні межі. Ялтинсько-Потсдамська міжнародна система, її особливості, причини тривалості.

Тема 2. Завершення Другої світової війни та становлення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин

Геополітичні, військово-політичні та економічні наслідки Другої світової війни. Особливості та характерні риси повоєнної Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.

Тема 3. Холодна війна як нове явище у міжнародних відносинах

Походження холодної війни, її суть, причини, хронологічні межі, наслідки. Грецьке питання. Іранська криза. Дунайське питання у повоєнних міжнародних відносинах та підписання Дунайської конвенції, її зміст. Проблема Австрії у повоєнних міжнародних відносинах.

Тема 4. Формування та стратегія атлантичного та радянського військово-політичних й економічних блоків

Бреттон-Вудська валютна система, доктрина Трумена, план Маршалла, Брюссельський пакт, створення НАТО. Інформбюро, лютневий переворот 1948 року у ЧССР, створення РЕВ та Організації Варшавського Договору.

Тема 5. «Німецьке питання» у повоєнних міжнародних відносинах (1945–1990 роки)

«Німецьке питання» під час Другої світової війни. Політика союзних держав з німецького питання у 1946–1948 роках. Створення Бізонії та Тризонії. Перша Берлінська криза 1948–1949 років: причини та перебіг. Розкол Німеччини. Проголошення ФРН. Антифашистські перетворення в радянській окупаційній зоні. Утворення НДР. Будівництво «соціалізму національних кольорів». Берлінський червень 1953-го року в НДР. «Німецьке питання» у міжнародних відносинах у 1950–1960 роках. Підписання Боннського договору про припинення окупаційного

статусу Західної Німеччини та Паризьких протоколів 1954-го року і вступ ФРН до Західноєвропейського союзу та НАТО. Візит К. Аденауера до СРСР та встановлення дипломатичних відносин між СРСР та ФРН. Радянсько-американська зустріч у Відні. Друга Берлінська криза 1961-го року, її причини та перебіг і будівництво берлінського муру. Нова східна політика ФРН. Міжнародні аспекти об'єднання Німеччини.

Тема 6. Інтеграційні процеси у Західній Європі (друга половина 1940-х – 1950-ті роки)

Загальнотеоретичні проблеми західноєвропейської інтеграції: етапи, принципи, причини. Початок «європейського руху» в Західній Європі. Утворення Європейського об'єднання вугілля й сталі (ЄОВС): структура, принципи діяльності та значення. Проєкт створення єдиної європейської армії («план Плевена»), його провал. Римські угоди 1957-го року: створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС, або ж «Спільний ринок»). Ухвалення договору про створення Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ).

Тема 7. Міжнародні відносини у 1960–1980-х роках

Американська концепція «гнучкого реагування». Укладення Договору про обмеження випробувань ядерної зброї (серпень 1963 року). Послаблення міжнародної напруги та прихід короткотривалого періоду розрядки. Радянсько-американські відносини у роки розрядки. Виникнення Кіпрської проблеми та її розв'язання. Рух неприєднання. Ольстерське питання: причини виникнення та шляхи залагодження. Укладення Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (липень 1968-го року). «Празька весна» в ЧССР. Особливості політичної та економічної кризи кінця 1960-х років у Польщі. Доктрина «соціалістичного інтернаціоналізму» («доктрина Брежнєва»). Нарада у Гельсінкі 1975 року та підписання Заключного акту. Поширення інтеграції в Західній Європі та інституалізація ЄЕС у 1960 – першій половині 1970-х років. Питання Гібралтару в іспано-британських відносинах. Вихід Франції із військових структур НАТО. Крах Бреттон-Вудської світової валютної системи. Формування нової світової Ямайської (Кінгстонської) міжнародної системи валютних відносин.

Тема 8. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин та її підсистеми в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (друга половина 1940-х – 1990-ті роки)

Підготовка та робота Сан-Франциської міжнародної конференції. Сан-Франциський мирний договір. Громадянська війна у Китаї та проголошення КНР і Республіки Тайвань. Тайванська проблема у міжнародних відносинах. Розв'язання

питання Гонконгу й Аоминя. Радянсько-китайські відносини. Корейська війна 1950–1953 років та розкол Кореї. Корейське питання у системі міжнародних відносин. Боротьба в'єтнамського народу проти французької агресії (перша в'єтнамська війна 1946–1954 років). Женевська міжнародна конференція 1954-го року, її рішення.

Проголошення незалежності Індії і державне розмежування в Південній Азії. Витоки релігійно-політичного протистояння в Кашмірі. Індійсько-пакистанські війни ХХ сторіччя. Друга в'єтнамська війна 1957–1975 років. «Гуамська доктрина» Р. Ніксона. Паризькі угоди. Створення Соціалістичної Республіки В'єтнам. Радянсько-китайський конфлікт 1969 року на острові Даманському. «Шок Ніксона» та встановлення дипломатичних відносин між США та КНР. Особливості інтеграційних процесів в Азії.

Тема 9. Становлення, розвиток та особливості міжнародних відносин на Близькому й Середньому Сході (друга половина 1940-х – 1990-ті роки)

Палестинська проблема: виникнення та сутність. Утворення держави Ізраїль. Арабо-ізраїльські війни. Початок та розвиток палестинського руху. Створення Організації Визволення Палестини (ОВП): її структура, цілі, методи діяльності. Міжнародно-політична ситуація в регіоні після арабо-ізраїльської війни 1973 року. Укладення Кемп-Девідської мирної угоди, її зміст та значення. Громадянська війна в Лівані та агресія Ізраїлю проти Лівану (1975–1989 роки). Палестинська проблема у 1980-х роках. «Інтифада». Проголошення Палестинської держави. Ясір Арафат.

Міжнародно-політична ситуація на Середньому Сході. Іранська криза. Радянсько-афганські відносини. Радянська інтервенція в Афганістані. Ісламська революція 1979 року в Ірані та ірано-американський конфлікт. Ірано-іракська війна 1980–1988 років. Позиція США та СРСР щодо ірако-іранської війни 1980–1988 років. Позиція ООН щодо ірако-іранської війни 1980–1988 років. Ірако-кувейтська війна та реалізація операції «Буря у пустелі» (перша іракська війна).

Тема 10. Формування сучасної системи міжнародних відносин, основні дефініції та підходи

Завершення холодної війни та руйнація Ялтинсько-Потсдамської біполярної системи міжнародних відносин: причини та наслідки. Проблеми реструктуризації сучасної системи міжнародних відносин та механізми регулювання сучасного міжнародного порядку. Концепція багатополарності сучасного світопорядку. Концепція нового біполярного світу ХХІ століття. Концепція однополярного сучасного світооблаштування. Концепція безполярного світу.

НАЗВИ ТЕМ КУРСУ ТА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО НИХ

Тема I. Системи міжнародних відносин: історичний розвиток. Системність у міжнародних відносинах

1. *Оберіть визначення, що розкриває зміст категорії «зовнішня політика держави»:*

- а) дії держави на міжнародній арені з захисту національних інтересів і поширення впливу на інших суб'єктів світової політики;
- б) рішення політичних інституцій щодо встановлення відносин із міжнародним співтовариством;
- в) функція держави в системі міжнародних відносин;
- г) результат партнерства і суперництва держав світу щодо вирішення актуальних питань сучасності.

2. *Попередній підпис узгодженого тексту міжнародного договору ініціалами уповноважених – це:*

- а) денонсація;
- б) ратифікація;
- в) парафування;
- г) прелімінарний мир.

3. *Хто із зазначених науковців та політиків був засновником школи політичного ідеалізму?*

- а) Г. Моргентау та В. Вільсон;
- б) І. Кант та Г. Моргентау;
- в) В. Вільсон та І. Кант.

4. *У яку із систем міжнародних відносин вперше лягли такі принципи: національна держава; національний суверенітет; ієрархія держав; встановлення чітких стабільних кордонів:*

- а) Версальсько-Вашингтонську;
- б) Віденську;
- в) Вестфальську;
- г) Ялтинсько-Потсдамську.

5. *Визначте, у яких вимірах існують системи міжнародних відносин:*

- а) хронологічному;
- б) регіональному;
- в) просторовому;
- г) змістовному;
- г) понятійному.

6. Проаналізуйте три системи міжнародних відносин («Європейський концерт», Версальсько-Вашингтонську, Ялтинсько-Потсдамську) та дайте відповіді на такі питання:

- а) скільки років проіснувала кожна із них?
- б) які фактори спричинили зміну кожної із систем?
- в) які фактори забезпечували стабільність / дестабілізацію кожної зі вказаних систем?
- г) наскільки, на вашу думку, є значущими ці фактори та їх вплив на формування сучасної системи міжнародних відносин?

Тема II. Завершення Другої світової війни та становлення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин

1. Американська програма «ленд-лізу» у роки Другої світової війни передбачала:

- а) передачу озброєння в оренду та продаж у кредит;
- б) безпосередню військову допомогу;
- в) безкоштовну передачу озброєння і стратегічних ресурсів;
- г) вільне переміщення військової сили по території країни.

2. Основними питаннями на Ялтинській конференції були:

- а) повоєнний устрій Німеччини, створення ООН, вступ СРСР у війну з Японією;
- б) створення ООН, вступ СРСР у війну з Японією, розподіл зон впливу у Центральній Європі;
- в) повоєнний устрій Німеччини, розподіл зон впливу у Центральній Європі, створення ООН;
- г) розподіл зон впливу у Центральній Європі, створення ООН, польських кордонів.

3. Визначте, якими рисами зі вказаних характеризувалась Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин:

- а) відсутністю (на відміну, наприклад, від Версальсько-Вашингтонської системи) серйозної правової бази, що робило її вразливою для критики;
- б) біполярністю на основі військово-політичної переваги двох наддержав (СРСР і США) над іншими країнами. Довкола них сформувались блоки. Біполярність не вичерпувалась тільки військово-силовою перевагою двох держав, а охоплювали практично всі сфери – соціально-політичну, економічну, ідеологічну, науково-технічну, культурну та ін.; конфронтаційністю, яка означала, що дві наддержави постійно протиставляли свої дії одна одній. Конкуренція, суперництво, а не співпраця між блоками були провідними характеристиками. Водночас дві наддержави були гарантами нової системи міжнародних відносин;

в) наявністю ядерної зброї, застосування якої загрожувало багаторазовим знищенням обох сторін. Цікаво, що США, маючи до 1949 року монополію на ядерну зброю, не скористались нею, щоб завадити поширенню впливу СРСР у Східній Європі чи Китаї. Володіння ядерною зброєю не внесло жодних корективів під час корейської та в'єтнамської воєн. Не відіграв своєї ролі «ядерний щит» під час війни в Афганістані. Володіння ядерною зброєю не завадило розпаду у 1991 році ОВД, як і самого СРСР. Інші приклади: у 1962 році Франція, маючи ядерну зброю, залишила Алжир. У 1982 році Аргентина розпочала війну проти Великобританії за Фолкленди, ігноруючи той факт, що остання є ядерною державою. Отже, ядерна зброя стала інструментом «стримування» нової світової війни (членами «ядерного клубу» стали у 1952 році – Великобританія; 1960 – Франція; 1964 – КНР). Рівновага «страху» бути знищеними під час ядерної війни зробила Ялтинсько-Потсдамську систему міжнародних відносин досить тривалою (45 років), на відміну від Версальсько-Вашингтонської, яка тривала всього 20 років, хоча і була багатополлярною;

г) політико-ідеологічним протистоянням між Заходом і Сходом, що вносило у міжнародні відносини додаткову безкомпромісність під час суперечок і конфліктів;

г) відносно високим рівнем керованості міжнародними процесами через те, що вимагалось узгодження позицій фактично тільки двох наддержав;

д) необхідно мати на увазі, що СРСР і США не могли контролювати всіх суб'єктів і всі події міжнародного життя. Існував так званий «третій світ», колишні колонії, які становили зону обопільного інтересу обох наддержав. Якщо у Ялті і Потсдамі США та СРСР домовилися негласно про сфери свого впливу у Європі (до радянської сфери відійшла Східна Європа; до американської – Західна Європа), то щодо «третього світу» не існувало жодної домовленості. Тому боротьба за контроль над країнами Азії, Африки і Латинської Америки спричинила низку серйозних міжнародних конфліктів;

е) деколонізацією, яка сприяла формуванню у 50-х роках ХХ століття Руху неприєднання на принципах неучасті у військових блоках, відмови від розміщення на своїх територіях іноземних військових баз, ліквідації колоніалізму, мирного врегулювання міжнародних питань, розвитку рівноправної співпраці та мирного співіснування;

є) у 60–70-х роках ХХ століття формуються нові центри сил: Західна Європа, КНР, Японія. Щоправда, завадити або ж применшити біполярний характер міжнародних відносин новим центрам сил не вдалось.

4. Післявоєнні примусові платежі, які стягуються з переможеної країни державами-переможницями – це:

- а) контрибуція;
- б) репарація;

- в) реституція;
- г) мораторій.

5. З'ясуйте, коли завершилась Друга світова війна:

- а) 8 травня 1945 року;
- б) 9 травня 1945 року;
- в) 2 вересня 1945 року;
- г) 17 серпня 1945 року.

Тема III. Холодна війна як нове явище у міжнародних відносинах

1. Повний імунітет дипломатичного представника від юрисдикції іноземної держави – це:

- а) концесія;
- б) екстериторіальність;
- в) реституція;
- г) нейтралітет.

2. Установіть послідовність подій періоду холодної війни:

- а) Карибська криза;
- б) війна у Кореї;
- в) «нове політичне мислення»;
- г) Гельсінкська нарада з питань безпеки та співробітництва.

3. З'ясуйте хронологічні межі холодної війни:

- а) 1979–1989 рр.;
- б) 1947–1991 рр.;
- в) 1950–1953 рр.

4. З іменем якого діяча пов'язана подія, яка увійшла в історію як «фултонська промова»?

- а) Г. Трумена;
- б) У. Черчилля;
- в) Дж. Маршалла;
- г) Д. Ейзенхауера.

5. Який з військово-політичних блоків, що виник у роки холодної війни, продовжує існувати?

- а) СЕАТО;
- б) СЕНТО;
- в) НАТО;
- г) ОВД.

6. Розширення НАТО на схід відбулося внаслідок:

- а) розпаду соціалістичного табору та СРСР;
- б) з початком холодної війни;
- в) входження КНР до Ради Безпеки ООН;
- г) другої Берлінської кризи.

7. З'ясуйте основні наслідки завершення «холодної війни»:

- а) розпад СРСР і світової соціалістичної системи;
- б) демографічний «вибух» у країнах «третього світу»;
- в) прискорення процесів глобалізації і регіоналізації;
- г) глобальний тріумф тоталітарної ідеології;
- г) припинення глобального ракетно-ядерного протистояння наддержав, скорочення ядерних потенціалів;
- д) пріоритет США, їх домінування у міжнародних відносинах;
- е) формування нових центрів світової політики, зміна ролі міжнародних організацій, зокрема ООН.

8. Закінchte речення:

Крах комуністичних режимів у ЦПСЄ спричинив розпад двох основних інтеграційних структур «соціалістичної співдружності»...

9. Визначте форми прояву холодної війни у міжнародних відносинах:

- а) активна участь у регіональних конфліктах;
- б) боротьба за підвищення рівня життя населення;
- в) пропагандистська війна;
- г) перегони у царині ракетно-ядерних і звичайних озброєнь;
- г) змагання в галузі оборонних і космічних досліджень;
- д) пряма агресія наддержав одна проти одної;
- е) боротьба за вплив на країни «третього світу»;
- е) «атомна дипломатія».

10. Теракти Аль-Каїди на Нью-Йорк відбулися:

- а) 11 вересня 1999 р.;
- б) 11 вересня 2000 р.;
- в) 11 вересня 2001 р.;
- г) 11 вересня 2002 р.

11. «Революція троянд» відбулась у:

- а) Сербії;
- б) Грузії;
- в) Узбекистані;
- г) Киргизстані.

12. Співвіднесіть прізвища цих політиків із країнами:

а) Албанія;	1. Е. Хоннекер.
б) Болгарія;	2. Салі Беріша.
в) Румунія;	3. Т. Живков.
г) НДР.	4. І. Ілієску.

Тема IV. Формування і стратегія атлантичного та радянського військово-політичних й економічних блоків

1. Оформлення військово-політичного блоку соціалістичного табору відбулося у травні 1955 року з утворенням:

- а) Ради Економічної взаємодопомоги;
- б) Організації Варшавського договору;
- в) Ташкентського пакту;
- г) Комуністичного Інформаційного Бюро.

Тема V. «Німецьке питання» у повоєнних міжнародних відносинах (1945–1990 роки)

1. Доктрина зовнішньої політики ФРН, спрямована на невизнання НДР, мала ім'я:

- а) Аденауера;
- б) Еберта;
- в) Хальштейна;
- г) Ерхарда.

2. «Нова східна політика», здійснювана ФРН за часів, коли канцлером був:

- а) В. Брандт;
- б) К. Шмідт;
- в) Г. Коль;
- г) Л. Ерхард.

3. Берлінська стіна довкола Західного Берліну проіснувала:

- а) з 1945 до 1991 року;
- б) з 1948 до 1989 року;
- в) з 1949 до 1990 року;
- г) з 1961 до 1989 року.

4. Об'єднання Німеччини відбулося у:

- а) лютому 1990 року;
- б) вересні 1990 року;
- в) жовтні 1990 року;
- г) листопаді 1990 року.

5. «Батьком» об'єднання ФРН і НДР вважається:

- а) М. Горбачов;
- б) Г. Коль;
- в) Г.-Д. Геншер;
- г) Х. Модров.

Тема VI. Інтеграційні процеси у Західній Європі

1. Назвіть документ, який підтверджує створення Європейського Союзу:

- а) Гаазька конвенція;
- б) Маастрихтський договір;
- в) Північноатлантичний договір;
- г) Варшавський договір.

2. Оберіть індикатори, з допомогою яких визначається рівень розвитку інтеграції:

- а) за кількістю інтегрованих секторів суспільного життя;
- б) за обсягом переданих національними державами-учасниками Співтовариства компетенцій спільним наднаціональним органам;
- в) за географічним охопленням та кількістю інтегрованих держав.

3. Спільний ринок передує такій формі міжнародній економічній інтеграції як:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) економічний союз;
- в) митний союз.

4. Інтеграційне угруповання країн, якому притаманне повне скасування митних тарифів у взаємній торгівлі та збереження національних митних обмежень стосовно третіх країн має назву:

- а) економічний союз або повна інтеграція;
- б) митний союз;
- в) зона вільної торгівлі.

5. Характерною рисою ЄС як інтеграційного угруповання є започаткування інтеграційних зв'язків на:

- а) міждержавному рівні;
- б) корпоративному рівні;
- в) міжгалузевому рівні.

6. Однією з передумов отримання позитивних наслідків для країн-учасників міжнародного економічного угруповання є:

- а) географічна близькість країн-учасників;

б) значна диференціація рівнів економічного розвитку та ступеня ринкової зрілості країн, що інтегруються;

в) близькість рівнів економічного розвитку та ступеня ринкової зрілості країн, що інтегруються.

7. Виберіть, за якими принциповими параметрами вибудовується інтеграція у Західній Європі:

а) добровільності, багатомірності (тобто багатосекторальності);

б) субсидіарності, конвергенції (економічного і соціального вирівнювання);

в) демпінгової торгівлі, гармонізації (зближення);

г) солідарності (рівномірний розподіл між усіма членами Співтовариства вигод і витрат інтеграції);

г) згуртування (заходи з підтягування найбільш розвинутих держав до рівня найменш розвинутих партнерів);

д) преференцій найбільш розвинутих країнам.

8. Визначте порядок розвитку інтеграційного процесу:

а) зони вільної торгівлі, коли кілька держав домовляються про скасування митних та інших бар'єрів у взаємній торгівлі;

б) митний союз (угоди країн-учасників про запровадження разом зі скасованими бар'єрами у внутрішньорегіональній торгівлі єдиних митних правил і тарифів у торгівлі з третіми державами);

в) утворення спільного внутрішнього ринку, коли знімаються національні перепони у русі товарів, капіталів, послуг, робочої сили;

г) створення економічного і валютного союзу (ЕВС), якому притаманна спільна система регулювання економічної політики і спільна валютна система; він відрізняється від спільного ринку тим, що національна валюта країн, які інтегруються, замінюється єдиною для всіх країн союзу, обіг якої регулює не центральний банк якоїсь окремої країни, а спільна банківська установа для всіх країн об'єднання; під час створення економічного союзу всі національні системи державного регулювання господарства ліквідуються і замінюється однією, розробленою спільними управлінськими структурами інтеграційного блоку; ця єдина економічна політика впроваджується у життя не її розробниками, а державою кожної країни;

г) утворення політичного союзу держав і формування спільної військової й оборонної політики, спільних збройних сил; створення політичного союзу передбачає глибоке, всебічне співробітництво держав-партнерів на постійній і довготерміновій основі, яке породжує специфічні інституціональні й організаційні форми їх повсякденної взаємодії.

9. Виберіть хронологічні етапи західноєвропейської інтеграції:

а) 1951–1956 роки – секторальна (галузева) інтеграція в межах Європейського об'єднання вугілля і сталі та невдала спроба західноєвропейських країн створити військово-політичний союз;

б) кінець 1950-х – поч. 1970-х років – «золотий вік» у житті співтовариства: початок дії Римських угод 1957 року, дострокове створення Митного союзу, формування єдиного аграрного ринку, вступ до ЄЕС («Спільний ринок») трьох нових держав – Великобританії, Данії та Ірландії;

в) середина 1970-х – середина 1980-х років – «застійний період» у західноєвропейській інтеграції (інколи називають періодом «евросклерозу»), це період гострої кризи і наступної стабілізації Співтовариства, який розпочався зі спроб переходу до будівництва економічного, валютного союзу та створення механізму військово-політичних консультацій;

г) середина 1980-х – 1992-ті роки – період відновлення поступального розвитку інтеграційних процесів, прийняття єдиного європейського акту (ЄСА), підписання Маастрихтського договору, завершення створення єдиного внутрішнього ринку, члени ЄЕС впритул наблизилися до формування передумов і створення Економічного, Валютного і політичного союзу, подальше розширення ЄЕС;

д) етап розпочався з 1993 року і продовжується понині: проголошення Європейського Союзу, реалізація Маастрихтських угод, будівництво політичного союзу з прийняттям Конституції ЄС, спроби створення автономного військового союзу у межах ЄС.

Тема VII. Міжнародні відносини у 1960–1980-х роках

1. СРСР розпочав у 1979 році війну:

- а) у В'єтнамі;
- б) в Афганістані;
- в) у Греції;
- г) у США.

2. Яка причина спонукала до розрядки міжнародних відносин?

- а) будівництво Берлінської стіни;
- б) досягнення паритету у ядерних озброєннях;
- в) поразка США у В'єтнамі;
- г) придушення військами ОВД «Празької весни».

3. Скорелюйте прізвища авторів та назви їхніх праць:

- а) «Велика шахівниця. Панування Америки і її геостратегічні імперативи»;
- б) «Дипломатія»;
- в) «Зіткнення цивілізацій і перебудова світового порядку»;

- г) «Кінець історії та остання людина»;
- г) «Політична географія».

1. Ф. Ратцель.
2. Г. Кіссінджер.
3. Зб. Бжезинський.
4. Ф. Фукуяма.
5. С. Хантінгтон.

Тема VIII. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин та її підсистеми в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (друга половина 1940-х – 1990-ті роки)

1. Сан-Франциська конференція 1951 р. була присвячена:

- а) вирішенню територіальних питань на Далекому сході;
- б) підписанню мирного договору з Японією;
- в) економічному співробітництву на Далекому сході;
- г) північноамериканській інтеграції.

2. Найбільшим успіхом армії КНДР у Корейській війні було:

- а) розгром американської 6-ої армії на 38 паралелі;
- б) знищення режиму Лі Син Мана;
- в) взяття Сеула;
- г) зайняття всього Корейського півострова.

3. Перемир'я у Корейській війні підписано між:

- а) КНДР, американським військовим командуванням та китайськими добровольцями;
- б) Кім Ир Сеном та Лі Син Маном;
- в) Китайськими добровольцями та армією США;
- г) КНДР та Американським військовим командуванням.

4. Доктрина Йосіда передбачала:

- а) установа дипломатичних контактів із соціалістичними країнами;
- б) економічний напрям зовнішньої політики;
- в) мілітаристську зовнішню політику;
- г) участь у миротворчих кампаніях.

5. Який острів СРСР погоджувався передати Японії?

- а) Кунашир;
- б) Ітуруп;
- в) Сахалін;
- г) Шикотан.

6. Ключовим договором в американо-японських стосунках був:

- а) Договір про дружбу, торгівлю та мореплавство;
- б) Договір безпеки;
- в) Конвенція про риболовство;
- г) Адміністративна угода.

7. Діяльність «Червоних кхмерів» відбувалася у:

- а) Камбоджі;
- б) В'єтнамі;
- в) Лаосі;
- г) Корей.

8. «Стежки Хо Ши Міна» – це:

- а) ідеологічна доктрина комуністичного В'єтнаму;
- б) зовнішньополітична доктрина В'єтнаму;
- в) таємні шляхи передачі допомоги партизанам Південного В'єтнаму;
- г) напрями економічного розвитку В'єтнаму.

9. В'єтнамська війна для США тривала:

- а) із 1963 до 1973 р.;
- б) із 1964 до 1973 р.;
- в) із 1963 до 1974 р.;
- г) із 1964 до 1973 р.

Тема ІХ. Становлення, розвиток та особливості міжнародних відносин на Близькому й Середньому Сході (друга половина 1940-х – 1990-і роки)

1. Теракт Аль-Каїди в США відбувся у:

- а) вересні 1999 р.;
- б) вересні 2000 р.;
- в) вересні 2001 р.;
- г) вересні 2002 р.

2. Сухопутна операція військ США проти Іраку у 1991 р. мала назву:

- а) «Щит пустелі»;
- б) «Буря в пустелі»;
- в) «Південний вітер»;
- г) «Тиха пустеля».

3. Приводом американської агресії проти Іраку (2003 р.) було:

- а) розробка Іраком хімічної та біологічної зброї;
- б) відмова Іраком від виведення військ з Курдистану;
- в) нафтова криза у США;
- г) прохання Кувейту забезпечити територіальну цілісність країни.

4. Кемп-Девідські домовленості було укладено:

- а) між Єгиптом та Сирією;
- б) між Ізраїлем та ОВП;
- в) між Сирією та Ізраїлем;
- г) між Ізраїлем та Єгиптом.

5. Ісламська революція у Ірані відбулась:

- а) 1977 р.;
- б) 1978 р.;
- в) 1979 р.;
- г) 1980 р.

6. Радянсько-афганська війна тривала:

- а) із 1979 до 1989 р.;
- б) із 1980 до 1989 р.;
- в) із 1979 до 1988 р.;
- г) із 1980 до 1988 р.

7. Вкажіть, хто з близькосхідних політиків підписав Кемп-Девідську угоду:

- а) Х. Мубарак і А. Шарон;
- б) А. Садат і М. Бегін;
- в) Я. Арафат і І. Рабін;
- г) Г.-А. Насер і Д. Бен-Гуріон.

8. Розташуйте події у хронологічній послідовності:

- а) війна США в Афганістані;
- б) Кемп-Девідська угода;
- в) війна США проти режиму С. Хусейна («Гнів і трепет»);
- г) об'єднання Німеччини;
- г) набрання Маастрихтським договором чинності.

9. За підписання Кемп-Девідської угоди були удостоєні Нобелівської премії миру:

- а) Г. Кіссінджер, Х. Мубарак, М. Бегін;
- б) Р. Рейган, А. Садат, А. Шарон;
- в) Дж. Картер, А. Садат, М. Бегін;
- г) Г. А. Насер, А. Садат, Б. Клінтон.

10. З'ясуйте негативні наслідки для Єгипту від підписання Кемп-Девідської угоди:

- а) виключення з Ліги арабських держав;
- б) активізація опозиційного фундаменталістського руху;

- в) стан ізоляції в арабському світі;
- г) вбивство А. Садата.

11. Партизанські загони палестинців мали назву:

- а) Ассасіни;
- б) Моджахеди;
- в) Газі;
- г) Федаїни.

Тема X. Формування сучасної системи міжнародних відносин: основні підходи та дефініції

1. Визначте, яка зі вказаних концепцій щодо сучасної системи міжнародних відносин відповідає, на вашу думку, реаліям:

- а) концепція монополярності, або мононаддержавності (однополярного світу за гегемонії США);
- б) концепція мультиполярності (багатополярного світу);
- в) концепція біполярного світу;
- г) безполярний світ.

2. З'ясуйте, які із вказаних особливостей характеризують сучасну систему міжнародних відносин:

- а) кардинальне підвищення ролі Азії, а також загалом країн, що розвиваються;
- б) збільшення кількості великих держав і рух деяких із них до статусу світових держав, зростання їх впливу;
- в) формування багатополярного світу, підвищення ролі регіонів у світовій політиці;
- г) ерозія основ політичної і економічної (але не військової) гегемонії Сполучених Штатів Америки.

3. Оберіть обставини, які характеризують перехід від біполярної Ялтинсько-Потсдамської системи до нової, постбіполярної:

- а) розпад однієї з наддержав – СРСР – і ліквідація його потенціалу та світової соціалістичної системи та її військово-політичної (ОВД) та економічної (РЕВ) організацій;
- б) руйнація біполярної Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин;
- в) утворення у східноєвропейському регіоні та на території екс-СРСР нових незалежних держав – нових суб'єктів міжнародних відносин, жодна з яких не володіє потенціалом колишнього СРСР;

г) утворення у центральноевропейському регіоні великої держави – об'єднаної Німеччини, яка за всіма характеристиками може претендувати на статус регіонального лідера;

г) перерозподіл усіх радянських зон геополітичного впливу на користь США і НАТО;

д) початок якісно нового етапу науково-технічної революції (НТР), який отримав назву інформаційної чи телекомунікаційної революції, внаслідок якої у промислово розвинених країнах постіндустріальне суспільство поступово трансформується в інформаційне суспільство;

е) завершення світопорядку, в основу якого покладено євроцентристський принцип, і окреслення тенденції до формування єдиного світового співтовариства на засадах органічного поєднання єдності та неподільності світу, з одного боку, диверсифікації і плюралізму центрів, народів, культур, релігій, з іншого.

4. Визначте характерні риси формування постбіполярної системи міжнародних відносин:

а) в історії не було такого механізму зміни однієї моделі міжнародних відносин іншою, оскільки всі попередні системи міжнародних відносин руйнувалися внаслідок воєн і укладених договорів після їх завершення;

б) тотальний характер розвалу біполярної системи і відсутність будь-яких хоча б формально-юридичних документів розмиває характер базових параметрів нової моделі міжнародних відносин, становлення якої нині відбувається; перші вищевказані ознаки детермінують затяжний тривалий характер формування нової системи міжнародних відносин;

в) ніколи раніше зміна однієї моделі міжнародних відносин іншою не супроводжувалась такою кількістю регіональних криз та конфліктів, під час яких поступово відпрацьовується модус взаємин між основними центрами сили та формується нова структура міжнародних відносин.

5. Оберіть визначення поняття «гібридна війна»:

а) тип конфлікту, що має на меті політичні цілі, поєднує використання традиційних і нетрадиційних стратегій ведення війни, застосовує методи підірвної діяльності та цифрові інструменти кібервійни;

б) етап ескалації економічного конфлікту, що застосовує всі світові ресурси і має на меті їх перерозподіл;

в) збройний конфлікт, що має на меті встановлення воєнного режиму, та використовує стратегію державного перевороту;

г) медіаконфлікт, який здійснюється за допомогою інформаційної пропаганди.

6. СРСР був розпущений:

- а) у грудні 1990 року;
- б) у грудні 1989 року;
- в) у грудні 1991 року.

7. У якій з країн ЦПСЄ революція на рубежі 1980-х – початку 1990-х років набрала характеру громадянської війни:

- а) Албанії;
- б) Болгарії;
- в) СФРЮ;
- г) ЧССР.

8. Першим і останнім Президентом СРСР був:

- а) Б. Єльцин;
- б) С. Шушкевич;
- в) М. Горбачов;
- г) Е. Алієв.

9. ОВД була розпущена:

- а) у 1989 році;
- б) у 1990 році;
- в) у 1991 році.

10. Визначте фактори, які сприяли перебудові в СРСР:

- а) перманентні зміни політичних лідерів;
- б) кризові явища в економіці країни;
- в) зменшення валютних надходжень через падіння світових цін на енергоносії;
- г) втягування в перегони у військовій сфері.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З КУРСУ

1. Бруз В. С. Боротьба СРСР за створення системи колективної безпеки в Європі і політика західних держав (1933–1935 рр.). Київ: Либідь, 1996. 274 с.
2. Вулевич М. Р. Косово и Метохия: почерк политико-правовой истории и современного положения. Киев: Орионы, 1999. 76 с.
3. Городня Н. Їм потрібні були сильні союзники. Українське питання на Паризькій конференції. *Політика і час*. 1995. № 11. С. 7–18.
4. Гоці С. Урядування в об'єднаній Європі / пер. з італ. Київ: К.І.С., 2003. 286 с.
5. Демчик П. О. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник. Київ: ППП, 2004. 264 с.
6. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. Київ: Основи, 1995. 904 с.
7. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2013): навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 1056 с.
8. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 624 с.
9. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
10. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918–1945 роки): навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
11. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (друга половина 1940-х–1990-і роки): навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 732 с.
12. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / відп. ред. О. П. Іваницька. Вінниця: ТОВ «Твори», 2018. 444 с.
13. Кальвокоресси П. Мировая история после 1945 года: в 2-х кн. Москва: Международные отношения, 2000. Кн. 1. 546 с.; кн. 2. 604 с.
14. Кеннеди П. Вступая в XXI век. Москва: Весь мир, 1997. 480 с.
15. Лапшин А. Е. Конфликт в бывшей Югославии (1991–1995) в системе международных отношений. Одесса: Астропринт, 1999. 24 с.
16. Лещиловская И. И. Исторические корни югославского конфликта. *Вопросы истории*. 1994. № 5. С. 13–21.
17. Манжола В. А., Білоусов М. М, Гайдуков Л. Ф. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): підручник. Київ: Либідь, 1999. 558 с.

18. Мартиненко А. К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945–1975 років: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавництво КСУ, 2004. 366 с.
19. Мещеряков М. Т. СССР и гражданская война в Испании. *Отечественная история*. 1993. № 3. С. 83–94.
20. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки): навчальний посібник. Київ: Либідь, 1999. 558 с.
21. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000-ті рр.): підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський та ін. Київ: Либідь, 2001. 622 с.
22. Прибалтика вступає в Союз (документи от отношениях СССР со странами Прибалтики 1939–1940 гг.). *Международные отношения*. 1990. № 12. С. 34–43.
23. Риббентроп. И. Между Лондоном и Москвой: Воспоминания и последние записи / пер. с нем. Москва: Мысль, 1996. 331 с.
24. Семиряга М. И. СССР и предвоенный политический кризис *Вопросы истории*. 1990. № 9. С. 49–64.
25. Симич П. Гражданская война в Югославии: причины и последствия. *Международная жизнь*. 1993. № 7. С. 9–24.
26. Трубайчук А. Ф. Друга світова війна. Коротка історія. Київ: Либідь, 1995. 192 с.
27. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х тт. Т. 1. / редкол. Л. В. Губерський та ін. Київ: Знання України, 2004. 760 с.
28. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х тт. Т. 2. / редкол. Л. В. Губерський та ін. Київ: Знання України, 2004. 812 с.
29. Цветков Г. М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917–1945 рр. Київ: Либідь, 1997. 232 с.
30. Яровий В. І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-ві–90-ті рр. ХХ ст.: навчальний посібник. Київ: Либідь, 1997. 269 с.

Навчальне видання

Іваницька Ольга Павлівна

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ

*Тестові завдання
для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»
(спеціальність 052 Політологія)*

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 26.12.2023
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,62
Тираж 30. Зам. 62.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018